

Å FORTSATT VÆRE HER

Afgangsprogram våren 2023
Mattis Lande Esdaile

Det Kongelige Akademi,
Arkitektskolen

Institutt for Bygningskunst og
Kultur
Kulturarv, Transformation og
Restaurering

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Intensjon	4
De små byhuse	5
Rådmandsgade 6	7
Eksisterende bygninger	9
Arbeidsfellesskap	10
Metode og vejledende avlevering	11
Kilder	12

Mattis Lande Esdaile
studie nr: 160286

Det Kongelige Akademi, Arkitektskolen
Institutt for Byggekunst og Kultur
Kandidatprogram: Kulturarv, Transformasjon og
Restaurering

Undervisere: Lars Rolfsted Mortensen, Linda Thi
og Christoffer Harlang

Det
Kongelige
Akademi

Arkitektur
Design
Konservering

Innledning

I Rådmandsgade 6 på Ytre Nørrebro ligger det et lite byhus, litt for seg selv. Det skiller seg ikke bare ut fra de store, omkringliggende bygningene i sin størrelse og alder, men også i måten det ligger på. Halve huset legger seg ut foran fasadereken. Litt som om det prøver å si "Se, her er jeg". Eller heller "Se, jeg er her stadig".

I forlengelse av byhuset ligger det et nyere industribygg som er karakteristisk for typologien. Denne bygningsmassen med et byhus orientert mot gaten og et industribygg litt gjemt i bakgården forteller en historie. En historie om hva som var, og som nå er i ferd med å forsvinne. Sammen med et lite antall andre, lignende bygninger i området vitner det om brokvarterenes tidligste utbygging.

Dessverre ser det ut til at denne historien ikke skal fortsette å bli fortalt. Det er bestemt at det lille huset skal slutte å eksistere. Hva den nye fortelling for stedet vil bli, kan man lett tenke seg til med de store etasjeeiendomme på hver side. Fortellingen er nesten gitt på forhånd, og kan av den grunn fort bli forutsigbar.

Prosjektet vil derfor være en kommentar til det som kommer ved å utfolde historien om hva som kunne ha vært. Hvordan den sammensetning av bygninger som var til stede i Rådmandsgade 6, før de ble fjernet, kunne fortsatt å fortelle sin historie i en nåtidige kontekst.

Intensjon

I og med at bygningene skal rives, slik at de sakte men sikkert forsvinner mens prosjektet tar form, er det nødvendig å velge et øyeblikksbilde som utgangspunkt for prosjektet. Dette øyeblikket er satt til 28. januar 2023. Det er samme dag som da bildene til dette programmet ble tatt. På det daværende tidspunktet var noe av nedrivningen allerede i gang. Alle vinduer og dører var fjernet, samt taket til forhuset. Samtidig gir dette limbo som utgangspunkt en særlig skrøpelig stemning til stedet, alt sammen på kanten av forandring. Bygningene fremstår forlatt, ensomme og rensset samtidig som de fortsatt står tilbake og vitner om det livet som har utfoldet seg.

Programmatisk er det tatt utgangspunkt i “Fontenehus”-modellen. Den modellen er et arbeidsfellesskap for mennesker som har, eller har opplevd, psykiske vansker og som befinner seg utenfor arbeidsmarkedet. På den ene siden er dette med et ønske om å forholde seg til og belyse en problematikk om hvordan man kan inkludere flere i arbeidslivet. På den andre siden er det tenkt at dette programmet handler om en sameksistens av en privat og offentlig sfære. Bygningene i Rådmandsgade 6 har en gjenklang av begge, både i sitt arkitektoniske motiv og historisk sett.

De små byhuse

Det lille byhuset på Rådmandsgade befinner seg i selskap med få andre lignende byhus som står tilbake i dag. I 2021 ble det nevnt i noen artikler, at flere byhus var i fare for å bli nedrevet. Det endte med en liste over 10 nedrivningstruede bygninger som det var ønsket å bevare, der Rådmandsgade 6 var en av dem. Argumentene la vekt på at husene var med på å fortelle en historien om utviklingen av byen.¹

Fra gamle bilder kan man se at det i Rådmandsgade tidligere har ligget flere lignende små, enetasjes byhus på rekke og rad. Mange av dem dukket opp da Nørrebro gikk gjennom en voldsom fortetning på midten av 1800-tallet. Området gikk da fra å være et mer landlig område til å bli et arbeiderkvarter. Disse husene som dukket opp bestod ofte av et forhus med bolig ut mot gaten, og verksteder og virksomheter i sidehus og bakhus.²

Senest i 2018 ble to slike hus, i Rådmandsgade nr 34 og 36, revet ned. I dag er det derfor kun nr 35 og 30 som er tilbake sammen med nr 6. Begge de to andre er i bruk. Der nr. 35 er bolig mens nr. 30 er blandet bolig og værksted. Denne sammensmeltningen av bolig og arbeid/privats- og offentligsfære som bygningene ble født til er altså relevant og fungerende programmering av husene også i dag.

- Prosjektet (Rådmandsgade 6)
- Eksisterende lignende byhus
- Fjernet lignende byhus
- ▲ Bildevinkel arkiv fotos (neste side)

Bildet er fra 1953 og sett fra hjørnet av Nannasgade og Rådmandsgade, mot Tagensvej.³

Bildet er fra 1973 og sett mot Dagmarsgade. Det viser den andre siden av gaten av der sitet til prosjektet er. I dag ligger det en enetasjes daginstitusjon der.⁴

Rådmandsgade 6

Det lille huset snakker nesten til en der det ligger helt nede på bakken med bare en etasje, og ser ut som det strekker seg fram for å hilse. På den ene siden inviterer den inn med sin lille skala og fremtredende posisjon. Samtidig er den lukkede baksiden av den tilstøtende garasjen med på å skjerme bakgården og gjøre det hele litt avvisende. En kan skimte bakhuset gjennom innkjørselen som ligger i det vestlige hjørnet av matrikkelen, på motsatt side av forhuset. Fra gaten er det tydelig at bakhuset har kommet til senere og tilhører en litt annen tid enn byhuset. Selv til tross for at alt er bygget i mursten.

Når en kommer inn i bakgården blir det enda tydeligere at bakhuset også er av en mer industriell karakter. Vinduene er større enn på forhuset, og i tillegg til to døråpninger er det en stor vareport der bygningen knekker. Bygningskroppen er som andre industribyg, knoppskutt i tilbygninger etter behov. Det kan avleses i loftshøyder som varierer i forskjellige deler av bygningen. I forlengelse av innkjørselen, helt i hjørnet, er det et lite utendørs toalett som det er vanskelig å si når sist var i bruk. Mellom bakhuset og forhuset er det også bygget en liten overgangsbygning. Den er for liten til å være et rom med noen spesiell funksjon, men likevel litt større enn bare en passasje. Ovenpå fungerer den som terrasse til forhuset. Det hele gir en karakter av noe sammensatt, kollasjeaktig, men fungerer likevel som en helhetlig masse gjennom materialiteten, samt sammensmeltningen av delene til en helhet. Ingenting får stå alene uten å lene seg mot noe.

Eksisterende bygninger

1880:
Byhuset er det første man ser fra gaten. Har blitt bygget om på 1. sal, ellers står det stort sett som det gjorde i utgangspunktet.

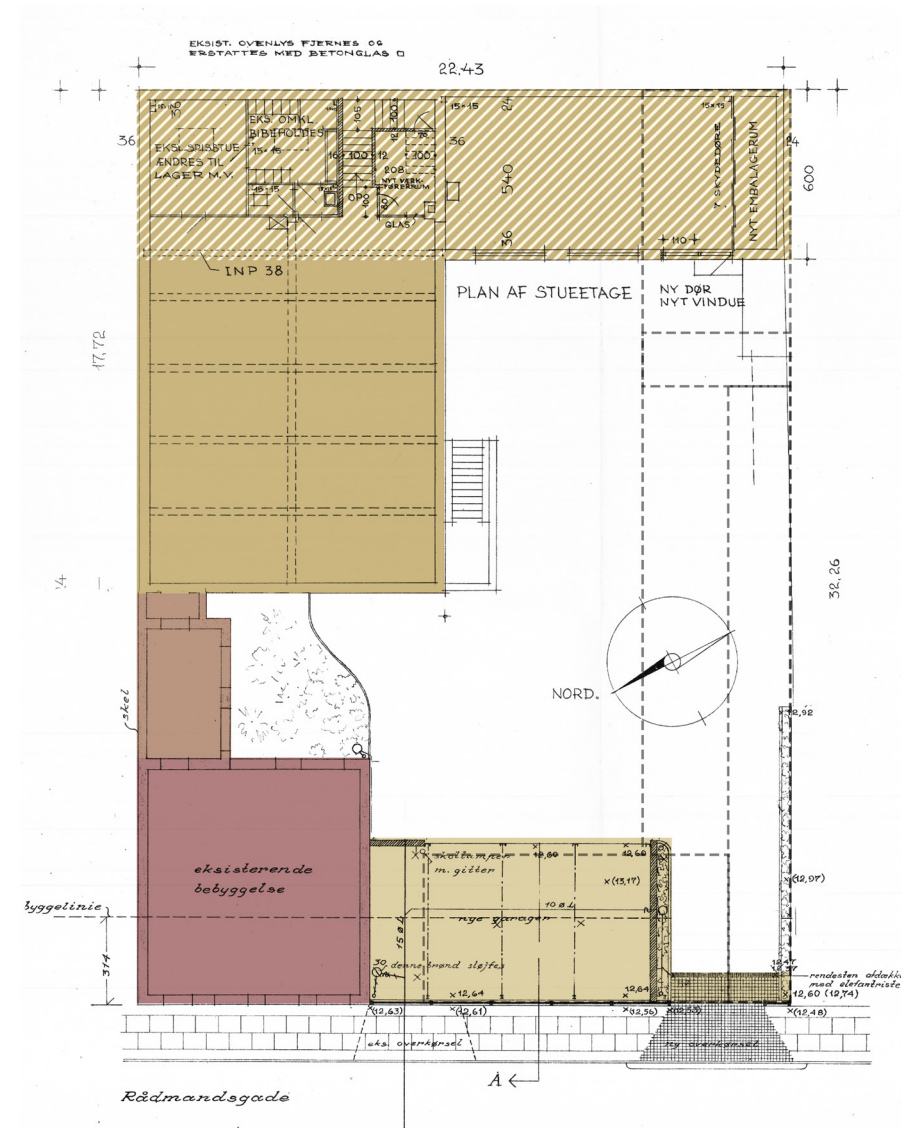
1909:
Tilbygg på baksiden av byhuset. Fungerer i dag som passasje mellom forhuset og bakhuset.

1953:
Bakhuset bygges og noen av de andre mindre bygningene på matrikkelen fjernes.

1956:
Garasjen og vaskeriet rives ned og det oppføres en ny garasje inntil forhuset, samt en ny innkjørsel.

1959
Det bygges en 1.sal på bakhuset

--- Bygninger som har blitt fjernet opp igjennom tiden.

Arbeidsfellesskap

Fontenehuset finnes i dag over hele verden og arbeider for at mennesker ikke skal ekskluderes fra arbeidslivet på bakgrunn av psykiske helseproblemer. Det startet med en gruppe tidligere psykiatriske pasienter i New York på 1940-tallet. De ønsket å hjelpe hverandre i utskrivelsesfasen og støtte hverandre i utskrivelsesfasen og overgangen tilbake til arbeidslivet.

Fontenehusene arbeider litt forskjellig under ulike paraplyorganisasjoner, men felles for alle er visse retningslinjer de har utarbeidet og skal følge. De retter fokuset mot å være et sosialt arbeidsfellesskap hvor nettopp arbeidet kommer først. Tanken er at det er gjennom å være aktiv, på en meningsfylt måte at man trener faglige og sosiale ferdigheter. Arbeidet handler i stor grad om å drifte fontenehusene.⁵

Til prosjektet ønskes det å ta utgangspunkt i nettopp denne modellen. Programmet er brobygning og hjelp for en gruppe mennesker til å gjeninntrede i den offentlige sfære ved hjelp av støtte i den private sfære. Byhuset og forhuset har historisk nettopp hatt en blanding av bolig og et industrielt verksted. På samme måte handler programmet om at man møtes på bakgrunn av personlige vansker, men det er det felles arbeidet det handler om. Bygningenes sammensatte karakter, der den tydelig består av forskjellige deler og karakterer som sammen skaper en helhet. Dette peker i retning av et program som kan inneholde ulike mindre deler, men som går opp i en felles helhet.

Metode

Det mest sannsynlig scenario er at bygningene som eksisterer på Rådmandsgade vil være forsvunnet i det dette prosjektet er avsluttet. Det er som nevnt tidligere derfor satt et bestemt tidspunkt som utgangspunkt. Denne teoretiske tilstanden gjør det lett å tenke seg at det åpner opp for store forandringer. Grunnlaget for å fjerne deler av bygningen for å erstatte med nye er lett å argumentere for da det uansett er bedre enn realiteten. Likevel, eller kanskje til tross for dette, ønskes det å arbeide på en måte hvor "øyeblikksbildet" får stå klart fram, og rette fokuset mot en nennsom transformasjon framfor radikale endringer. Samtidig ønskes det ikke å utelukke en mulig addisjon, da muligens i forbindelse med det tidligere har stått bygninger på matrikkelen. Det vil bli arbeidet på det helhetlige uttrykk og derfor også bli lagt fokus på uteområdene, som blir den plassen bygningene samler seg omkring.

Prosjektet vil bli utarbeidet gjennom tre faser: **Blikk**, **Kast** og **Prosjekt**. **Blikk** handler om registrering og undersøkelse. **Kast** har fokuset rettet mot begynnende tegninger og danner grunnlaget for det endelige prosjektet. Til sist er **Prosjekt** fasen hvor det endelige forslag fremstilles.

Vejledende avlevering

Tegningsmaterialet kommer til å utarbeides i ulike skalaer:

1:500 - området, Rådmandsgade og den nære kontekst

1:50 - bygningens transformasjon og dens interne organisering av programmer

1:5 - detaljer og løsning av mer komplekse sammensetninger av materialer

Modell

Se det i sammenheng til de omkringliggende bygninger

Visualisering

Interiør og eksteriør til å beskrive materialitet og rumlighet

Katalog

Prosess, referanser, arkivmateriale, etc.

Kilder

- 1 ”Oversigt over sager med nedrivning og forhøjelse af Byhuse 2021” Teknik- og Miljøforvaltning, 25. oktober 2021
- 2 <https://dengang.dk/boernearbejde-taendstikfabrikker-og-andet-industri-paa-noerrebro/>
<https://noerrebrolokalhistorie.dk/tidstavle.php>
- 3 <https://kbhbilleder.dk/kbh-arkiv/85541>
- 4 <https://kbhbilleder.dk/kbh-museum/158467>
- 5 <https://fh3500.dk/om-fh/#hverdag>
<https://www.fontenehus.no/organisasjonen>
https://da.wikipedia.org/wiki/Fountain_House
<https://fountain-house.dk/om-fountain-house/>
Intervju med Catherine Esdaile, medarbeider ”Fontenehuset Oslo Øst”, 10.02.2023

Mattis Lande Esdaile
studie nr: 160286

Det Kongelige Akademi, Arkitektskolen
Institutt for Byggekunst og Kultur
Kandidatprogram: Kulturarv, Transformasjon og
Restaurering

Undervisere: Lars Rolfsted Mortensen, Linda Thi
og Christoffer Harlang

